

tatóját és ténylegesítőjét keresi Nagy Lászlóban. Ami eszmei megmozdulás és pedagógiai jelentőségű törekvés volt a magyar tudományos világban, azt valamennyit igyekszik a szerző nevelői szempontból áttekinteni. Így kapjuk meg azt a gazdag színezésű helyzetrajzot, amelyben Nagy László gyermektanulmányi munkásságát minden vonatkozásban érthetjük és értékelhetjük, s ezáltal lesz Kemény Gábor könyve több mint élet- és működésrajz: művelődéstörténeti korszakképpé szélesül. (A fellekezeti oktatás körüli harcok leírásakor a fogalmazás s főleg egy idézete nem mondható szerencsésnek.)

A történeti és leíró gondolatmenetbe a szerző gyakran bele-
szóvi nevelői világnézetének és humanista embereszményének számos megnyilvánulását. A szemléletmódjában és ítéleteiben egyaránt érett mű tanulságos, sőt eszméltető olvasmány.

VISY JÓZSEF

Oroszlán Zoltán: A Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének 15 esztendeje. Budapest, 1943. 4-ed r. 6 l. 7 képtáblával.

A magyar múzeumok éppen úgy, mint a mieinknél sokkal hatalmasabb külföldi múzeumok és gyűjtemények is alapításukat, majd gyarapodásukat igen nagy mértékben köszönhetik a Maecenások áldozatkészségének. Idők multával azonban felmerült a szükségse annak, hogy a maecenások áldozatkészsége ne öletszerűen gyarapítsa a múzeumok gyűjteményeit, hanem azok tényleges hiányainak pótlására szolgáljon. A múzeum vezetősége keressen tehát egy-egy meglévő szükséglet, vagy felbukkanó kedvező vásárlási lehetőség

esetében maecenásokat. Az ilyenfajta vásárlási rendszer azonban a múzeumok kisebb-nagyobb áldozatra kész támogatóinak bizonyos szervezettségét tételezi fel. Ezért alakult meg már régebben külföldön az egyes múzeumok barátainak, támogatóinak egyesülete. Nálunk a már 1840-ben alakult Pesti Műegylet tulajdonképpen a Magyar Nemzeti Múzeum képtárának gyarapításán fáradozott. De modern értelemben vett múzeumpártoló egyesületünk csak az 1913-ban alapított Múzeumbarátok Egyesülete volt, amely a tagjai által önzetlenül fizetett elég magas tagdíjakból kiváló értékű műtárgyakat vásárolt és helyezett el örök létteképpen a Magyar Nemzeti Múzeumban, a Szépművészeti Múzeumban és az Iparművészeti Múzeumban. Az egyesület áldozatkészségének, múzeumaink nagyértékű műtárgyakat köszönhetnek. Az első világháború szerencsétlen befejezése sajnálatos módon éppen akkor vetett véget az egyesület működésének, amikor arra a múzeumok állami javadalmazásának elsorvadása miatt a legnagyobb szükség lett volna.

Az ország pénzügyi helyzetének megszilárdulása után került csak újból sor az egyesület munkájának újrafelvételére. A közgyűjteményeink szervezetében a világháború után történt változásoknak megfelelően alakult át a Múzeumbarátok Egyesülete is. A Magyar Nemzeti Múzeum támogatására már 1926-ban önálló egyesület alakult, míg 1928-ban új formát öltött a Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete is. Ez időtől fogva az egyesület célja két nagy művészeti múzeumunk, a szépművészeti és az iparművészeti, gyűjteményeinek a művészet kiváló alkotásaival való gyarapítása.

Bár az utolsó másfél évtized politikai és gazdasági viszonyai egyáltalán nem voltak kedvezőek az egyesület maecénásai tevékenységének kifejllesztésére, mégis — amint ez Oroszlán Zoltánnak előttünk fekvő tartalmas összegezéséből is megállapítható — a nehéz körülmények között is nagyjelentőségű munkát végzett a művészeti múzeumok gyűjteményeinek gazdagítása terén. Alapelveinek megfelelően a vételre ajánlott műtárgyakat rendszerint a múzeumok felelős vezetői választották ki, ez már előre biztosíték volt afelől, hogy az egyesület nem a múzeumok raktári anyagát gyarapítja vásárlásaival, hanem a megvásárolt műtárgy az illető múzeum anyagában valóban hiányt pótol és az a múzeumban nyomban kiállításra is kerül. Az elmúlt 15 év alatt az egyesület a Szépművészeti Múzeumot 43, az Iparművészeti Múzeumot 21 és a Hopp Ferenc Keletázsiai Múzeumot 3 műtárggyal gazdagította. Az Egyesület működése elsősorban magyar értékek megszerzésére irányul. A Szépművészeti Múzeum számára Bogdány Jakab, Mányoki Ádám, Madarász Viktor, Telepy Károly, Barabás Miklós, Benczúr Gyula, Szinyei Merse Pál, Borsos József, Báró Mednyánszky László, Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Rudnay Gyula és más művészek műveiből vásárolt az egyesület olyan darabokat, amelyek újabb vagy legalább is más oldaláról mutatják be a művészt és így új vonással járulnak a művészről a múzeumban őrzött művei alapján megállapítható képhez. Ugyanez az elv érvényesült az Iparművészeti Múzeum gyarapításánál is.

Mindkét múzeumbarát egyesületnek a működése, célkitűzései-

nek megfelelően a fővárosi nagy közgyűjteményeket öleli fel. Pedig vidéki gyűjteményeinknek is égető szüksége volna a társadalom részéről jövő támogatásnak hasonló megszervezésére. A kiegyezés utáni évtizedben alakult vidéki múzeumpártoló egyesületek működése elsorvadt az első világháború következményeképpen. Vidéki múzeumaink gyarapítása így ma legnagyobb részét állami és más közhatósági javadalmakból történik. Ezek mellett nagyon is szükséges volna a társadalom áldozatkészsége, amelyet felébreszteni és a célnak megfelelő keretben megszervezni a korszerűen újjáalakított vidéki múzeumegyesületnek nemes hivatása lehetne.

TÓTH LÁSZLÓ

Jezsuita Történeti Évkönyv.
Szerkeszti: Gyenis András S. J.
Kiadja a Pray György Rendtörténetirő. Munkaközösség. Budapest, 8-adr. 364 l. 1941., 358 l. 1942., 522 l.

Jézus Társasága alapításának négyszázados évfordulóját 1940-ben a magyar jezsuita rendtartomány is maradandó értékű irodalmi munkák kiadásával ünnepelte meg. Bangha Béla szerkesztésében megjelent művek: *A négyszázados Jézustársaság és Képek a Jézustársaság történetéből.* Gyenis András szerkesztésében napvilágot láttak: *Száz jezsuita arcél* (I—III. köt.), *Hittel és tudással.* Gyenis András kisebb munkái a nagyközönség számára: 1. *Jezsuita ünnepek.* 2. *A jezsuita rend hazánkban.* 3. *Régi magyar jezsuita rendházak.* 4. *Jézus seregében* (Rákospalota, 1941. Szalézi Művek.)

A négyszázados évforduló emlékére indult meg a *Jezsuita Tör-*